ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ.

ਬਨਾਮ

ਅਹਿਸਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ.

(2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 5721)

ਅਕਤੂਬਰ 13, 2023

[ਪਮੀਦਿਘੰਤਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਅਤੇ

ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ:

ਕੀ ਰਿੱਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ

ਅਰਬਨ ਲੈਂਡ (ਸੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 08.10.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸਰਪਲੱਸ ਜ਼ਮੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ (ਸੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਰੀਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ:

ਆਯੋਜਤ: ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ: (ਏ) ਕਿ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਸੀ; (ਬੀ) ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵੈਸਟਿੰਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ; (c) ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਥਿਤ ਮਿਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਸਰਾ ਜਾਂ ਖਤੌਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; (d) ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਗੇੜਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਅਤੇ (ਈ) ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਰਾਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੱਟ-ਆਫ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਰਿੱਟ

ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪਰਾ 35, 36]

ਇੰਦੌਰ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਮਨੋਹਰਲਾਲ (2020) 8 ਐੱਸਸੀਸੀ 129: [2020] 3 ਐੱਸਸੀਆਰ 1-ਅਨੁਸਾਰਿਤ।

ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਰਾਮ (2013) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 280: [2013] 2 ਐੱਸਸੀਆਰ 301; ਸਈਅਦ ਮਕਬੂਲ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. (2011) 15 ਐੱਸਸੀਸੀ 383: [2011] 4 ਐੱਸਸੀਆਰ 238; ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਸਕਰ ਜੋਤੀ ਸਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2015) 5 ਐੱਸਸੀਸੀ 321: [2014] 14 ਐੱਸਸੀਆਰ 1451; ਬੰਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ (2011) 5 ਐੱਸਸੀਸੀ 394: [2011] 7 ਐੱਸਸੀਆਰ 435- 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਵਤ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 1 ਐੱਸਸੀਸੀ 792: [2011] 14 ਐੱਸਸੀਆਰ 1113; ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹ ਹੈਦਰ ਬੇਗ ਅਤੇ ਹੋਰ (2000) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ 48: [1999] 5 Suppl. ਐੱਸਸੀਆਰ 197; ਰਾਜ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਘਸੀਲਾਲ (2021) ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸਸੀ 1098; ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ, ਕਲਕੱਤਾ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ (ਸੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡੇਵਿਡ ਮੰਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 12 ਐੱਸਸੀਸੀ 542: [2019] 4 ਐੱਸਸੀਆਰ 331; ਸੌਰਵ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2021) ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸਸੀ 552- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.5721।

2012 ਦੇ WC ਨੰਬਰ 21009 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 08.10.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਰਾਣਾ ਮੁਖੇਜੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਅਸ਼ੀਵਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚਾਂਦਨੀ ਅਰੋੜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਓਇੰਦ੍ਰੀਲਾ, ਕਮਲੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਅੰਕੁਰ ਯਾਦਵ, ਐਡ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲ 2012 ਦੀ ਰਿੱਟ ਸੀ ਨੰਬਰ 21009 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 08.10.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ (ਸੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ (ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੀਲਿੰਗ) ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤੱਥ / ਦਲੀਲਾਂ

2. ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ 7499.20 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 166, 177, 179 ਅਤੇ 185 ਪਿੰਡ ਪੰਜੋੜਾ ਬੈਰੋਂ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਅਰਬਨ ਲੈਂਡ (ਸੀਲਿੰਗ ਐਂਡ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ 1976 ਦੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 2186 ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, 26.11.1977 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ 549920 ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਰਪਲੱਸ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਰਗ ਮੀਟਰ।

3. ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 27.11.1977 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1986 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 3.1.1986 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 3.1.1986 ਦਾ ਆਰਡਰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ, ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਮਿਤੀ 26.11.1977 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ- ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਲੀਮਡ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਥਾਰਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ.

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਆਮ ਚਾਰਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

4. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 3.1.1986 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਅੱਗੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਿਤੀ 27.03.1987 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, (ਏ) 5499.29 ਵਰਗ 26.11.1977 ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੀਟਰ ਵਾਧੂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (ਬੀ) ਧਾਰਾ 10(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 09.1.1978 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (c) ਧਾਰਾ 10(3) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 15.01.1979 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, (d) ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 12.07.1979 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; (e) ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਤੀਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਅਸਥਾਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ; (f) ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 27.03.1987 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 1987 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 9702 ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, 20.08.1987 ਨੂੰ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਜਾਰੀ ਨੋਟਿਸ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸਰਪਲੱਸ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

6. ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰਹੀ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ, 1999 ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 28.02.2001 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 28.02.2001 ਦਾ ਆਰਡਰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ (ਸੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1976 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1999 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਦਨ ਸਵਰੂਪ ਸ਼੍ਰੋਟੀਆ, ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ. ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੇ.ਟੀ. 2000(3) ਐੱਸਸੀ 391 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਬਜਾ ਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ (ਨੋਟ: ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਇੱਥੇ ਗੁੰਮ ਜਾਪਦੇ ਹਨ) ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

(ਨੋਟ: ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ)

7. ਸਾਲ 2012 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ, ਜਦੋਂ 25.10.2012 ਨੂੰ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 1414 ਤੋਂ 1419 ਫਾਸਲੀ ਦੇ ਖਤੌਨੀ (ਅਰਥਾਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ) ਦੇ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮ 20.05.2009 ਦੀ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਪਈ।

8. ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ (ਅਰਥਾਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ) ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, (i) ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। (1) ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ, ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 30.06.1977 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 8(3) ਦੇ ਤਹਿਤ 5499.29 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (ii) 26.11.1977 ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਡਰਾਫਟ ਸਟੇਟਮੈਂਟ; (iii) 09.01.1978 ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 10(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਬਾਅਦ 15.1.1979 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 10(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (iv) 27.02.1979 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 10(5) ਦੇ ਤਹਿਤ 26.02.1979 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਦੇ

ਅਨੁਸਾਰ, 5499.29 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਦੀ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ 08.03.1979 ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; (v) ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦਾ ਲਾਭ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ

9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ:

“ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਤੀ 26.02.1979 ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 27.02.1979 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਊਂਟਰ ਐਫੀਡੇਵਿਟ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, 08.03.1979 ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ. 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਾਊਂਟਰ ਐਫੀਡੇਵਿਟ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਸਲ ਕਬਜੇ ਦਾ ਮੀਮੋ ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਬਸ਼ੀਰ, ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ। 1970 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(6) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਬਜ਼ਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।"

10. ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ, ਅਰਥਾਤ, (ਏ) ਯੂ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਰਾਮ'; (ਅ) ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਵਤ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤੇ (c) ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਸਕਰ ਜੋਤੀ ਸਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ।

11. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਕੁਰ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ

12. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 10(5) ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ 27.02.1979 ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਲ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 8.3.1979 ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ, ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੋ ਸਹਿ-ਸ਼ੇਅਰਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 17.3.1982 ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ 26.5.2003 ਨੂੰ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦਾ ਲਾਭ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ:

(i) ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸਵਾਲ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ) 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ, (ਏ) ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 10(5) ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ (ਬੀ) ਕਬਜ਼ਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(ii) ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 1987 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9702 ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਲ 2003 ਵਿੱਚ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਾਲ 2012 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਦੇਰੀ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

(iii) ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ।

14. ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

(i) ਸਈਅਦ ਮਕਬੂਲ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਉਪਾਅ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ, ਤਰਕਹੀਣ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਪੱਖਪਾਤੀ, ਬਦਨਾਮੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਰੀ ਲਈ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਚਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

(ii) ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਸਕਰ ਜੋਤੀ ਸਰਮਾ, (ਸੁਪਰਾ)। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੀਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3), ਜਿਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਲਈ ਜਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ), ਇਹ ਦੇਖਿਆ/ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"16. ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਲਏ ਬਿਨਾਂ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਧਾਰਾ 10(5) ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਸਰੀਰਕ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। 7-12-1991 ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 10(5) 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਾਲਕ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(5) ਅਧੀਨ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਵੇਗਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਅਸਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ। ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ।

17. ਹਰੀ ਰਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਲਾਇੰਸ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ [ਯੂ.ਪੀ. v. ਹਰੀ ਰਾਮ, (2013) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 280: (2013) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ (Civ) 583]. ਇਹ ਫੈਸਲਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹਰੀ ਰਾਮ ਕੇਸ [ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. v. ਹਰੀ ਰਾਮ, (2013) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 280: (2013) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ (Civ) 583] ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 10(5) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਨੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 10(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 10(5) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 10(5) ਜੋ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਅਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 10(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰੀ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਦਸੰਬਰ 1991 ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਧਾਰਾ 10(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ

ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਰੀਪੀਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਬਾਦੇਬ ਸਰਮਾ, ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਲਕ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 10(5) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(iii) ਮਿਉਂਸਪਲ ਕੌਂਸਲ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹ ਹੈਦਰ ਬੇਗ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੇਰੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iv) ਇੰਦੌਰ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਮਨੋਹਰਲਾਲ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 258 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(v) ਬੰਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"37. ਉਪਰੋਕਤ-ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹਨ:

(1) ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ii) ਜੇਕਰ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪੰਚਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(iii) ਜੇਕਰ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਫ਼ਸਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ/ਢਾਂਚਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੀ, ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ/ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੰਚਨਾਮੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ/ਸੰਰਚਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(iv) ਜੇਕਰ ਐਕਵਾਇਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ/ਨਿਯੁਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪਾਰਸਲ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ

ਕਿ ਉਚਿਤ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।

(v) ਜੇਕਰ ਐਕਵਾਇਰ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਰਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ/ਸਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ 80% ਸੈਕਸ਼ਨ 17(3-ਏ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

38. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੰਚਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਡੀ.ਏ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਬੀ.ਡੀ.ਏ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 30-6-2001 ਨੂੰ ਬੀ.ਡੀ.ਏ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 11-ਏ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ

15. ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਤੀ 03.01.1986 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 1987 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 9702 ਵਿੱਚ, 20.08.1987 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਹ ਮੰਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਤੀਜੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ 'ਤੇ ਬੋਝ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

16. ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 10(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ 30 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ

ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਬਜ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

17. ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ 28.02.2001 ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਐਂਟਰੀਆਂ ਵੀ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ, ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਮਾਲੀਆ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ 25.10.2012 ਨੂੰ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਰੰਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

18. ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

19. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

20. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ, ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ:

(i) 26.11.1977 ਨੂੰ, ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 8(4) ਅਧੀਨ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ 5499.29 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ii) ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 09.01.1978 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(iii) ਸੈਕਸ਼ਨ 10(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਯਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 15.1.1979 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(iv) ਮਿਤੀ 26.11.1977 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਲ 1986 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 3.1.1986 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(v) ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 27.03.1987 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

(vi) 27.03.1987 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ 1987 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 9702 ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, 20.08.1987 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਪਾਰਟ-ਪਾਰਟ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਬਜੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਣਸੁਣਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਘਟਾਓ

21. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ, ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ,--- (a) ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ 5499.29 ਵਰਗ ਮੀਟਰ 26.11.1977 ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਧਾਰਾ 10(1) ਮਿਤੀ 9.1.1978 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 10(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਯਤ ਕਰਨ ਲਈ 15.1.1979 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (ਬੀ) ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਰਪਲੱਸ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਯਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਅਵੈਧ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਮਿਤੀ 27.03.1987, ਸੀਲਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

22. ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਿ ਕੀ ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ 1987 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 9702 ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ, ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਣਜਾਣ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 1987 ਦਾ 9702

23. ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਤੱਥ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ, ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤੱਥ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

24. ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਲੈਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ 8.3.1979 ਨੂੰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 10(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ 27.02.1979 ਨੂੰ ਧਾਰਕ. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੂਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

25. ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ:

ਕੀ ਰਿੱਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ?

26. ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਇੱਕ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਕੋਡ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 10 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੀਲਿੰਗ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਰੀਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ਾ। (ਦੇਖੋ: ਰਾਜ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਘਸੀਲਾਲ; ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ, ਕਲਕੱਤਾ, ਅਰਬਨ ਲੈਂਡ (ਸੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡੇਵਿਡ ਮੰਤੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ15; ਅਤੇ ਸੌਰਵ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ').

27. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ, ਇੱਥੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ (ਅਰਥਾਤ, 1987 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 9702), ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕੱਟ-ਆਫ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਭਾਵ, 11.1.1999) ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਐਕਟ, 1999 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ, ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਕਬਜਾ ਕੱਟ-ਆਫ ਮਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸ਼ਰਤੀਆ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੀਲਿੰਗ ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਟ-ਆਫ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ, ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

28. ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ/ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਕਲਪਕ ਉਪਾਅ ਲਈ ਨਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਹੋਣ। ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ/ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ/ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਕੀ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

30. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿੱਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਸਮੱਗਰੀ/ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਖਿੱਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਜਿੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ [ਦੇਖੋ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ)]। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ [ਦੇਖੋ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਸਕਰ ਜੋਤੀ ਸਰਮਾ, (ਸੁਪਰਾ)]। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਕਬਜੇ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ/ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮੀਨ ਧਾਰਕ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਪਾ ਕੇ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਅਧੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ/ਸਬੂਤ (ਸਬੂਤਾਂ) ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸੂਟ ਹੋਰ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਹੈ।

31. ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ 5499.20 ਵਰਗ ਮੀਟਰ 26.11.1977 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਾਲ 1986 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਈਏ ਕਿ ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਫੁਸਫੁਸਾਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਲੰਮੀ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਰਾਜ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਲ 1979 ਵਿੱਚ ਵੇਸਟਿੰਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇਰੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 26.11.1977 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕਤਰਫਾ ਸੀ। ਵੀ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿਤੀ 26.11.1977 ਦਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਪੱਖ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਆਇਆ ਸੀ।

32. ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 27.03.1987 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰਨ ਗਲਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 26.11.1977 ਅਤੇ 27.3.1987 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕਦੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ 27.03.1987 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਗੋਂ 15.1.1979 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ, 15.1.1979 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੈਸਟਿੰਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ 27.03.1987 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 27.03.1987 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਬਾਰੇ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਿਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

33. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1979 ਤੋਂ 1987 ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਕੋਈ ਖਤੌਨੀ ਜਾਂ ਖਸਰਾ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 1405 ਤੋਂ 1417 ਫਾਸਲੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤੌਨੀ ਜਾਂ ਖਸਰਾ ਦੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1998 ਤੋਂ ਸਾਲ 2010 ਤੱਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 1989 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਾਲੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਲ 1979 ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਮਿਤੀ 20.08.1987 ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਟ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੰਦੌਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਏਗਾ, ਜਿੱਥੇ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 258 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਲੈਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਬਜੇ ਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੈ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ਮਾਲਕ ਭਾਵ ਰਾਜ।

34. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਇਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਿਤੀ 20.08.1987 ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਟ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਰਾਜ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਕਬਜਾ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਬਜੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ. ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਲ 1979 ਅਤੇ 1987 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਲ 1987 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿੱਟਾ

35. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ: (ਏ) ਕਿ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਸੀ; (ਬੀ) ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵੈਸਟਿੰਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ; (c) ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਥਿਤ ਮਿਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਸਰਾ ਜਾਂ ਖਤੌਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; (d) ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਗੇੜਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਅਤੇ (ਈ) ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਰਾਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰੀਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੱਟ-ਆਫ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

36. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ।

37. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬੰਧਨਯੋਗ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰੀਪੀਲ ਐਕਟ, 1999 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੱਟ-ਆਫ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra
Advocate